

*Aneks do informatora
maturalnego*

od maja 2007 roku

JĘZYK LITEWSKI

Warszawa 2006

Opracowano w Centralnej Komisji Egzaminacyjnej
we współpracy z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi

1. Opis egzaminu

Egzamin maturalny z języka litewskiego jako języka mniejszości narodowej jest egzaminem obowiązkowym dla uczniów uczących się tego języka w szkole. Składa się z dwóch części:

- a) **ustnej**, dla której nie określa się poziomu, a która jest zdawana w szkole i oceniana przez przedmiotowy zespół egzaminacyjny,
- b) **pisemnej** – zdawanej na poziomie podstawowym lub rozszerzonym, zdawanej w szkole i ocenianej przez egzaminatorów okręgowej komisji egzaminacyjnej.

Ustna część egzaminu składa się z dwóch części:

- a) wypowiedzi zdającego (prezentacji) na wybrany temat,
- b) rozmowy zdającego z egzaminatorami dotyczącej prezentacji i/lub bibliografii.

Pisemna część egzaminu może być zdawana na zadeklarowanym przez ucznia poziomie:

- a) podstawowym, sprawdzającym rozumienie czytanego tekstu nieliterackiego oraz pisanie tekstu własnego związanego z tekstem literackim zawartym w arkuszu egzaminacyjnym

lub

- b) rozszerzonym, sprawdzającym rozumienie czytanego tekstu nieliterackiego oraz pisanie tekstu własnego związanego z tekstem literackim zawartym w arkuszu egzaminacyjnym.

2. Szczegółowy opis ustnej części egzaminu

Ustna część egzaminu trwa około 25 minut i sprawdza przede wszystkim umiejętność komunikacji werbalnej oraz umiejętność organizowania warsztatu pracy.

1) Przygotowanie do egzaminu:

- a) nauczyciele języka litewskiego przedstawiają uczniowi na początku nauki w klasie maturalnej szkolną listę tematów,
- b) z listy zaproponowanych tematów uczeń wybiera jeden i określa sposób jego realizacji oraz zakres materiału służącego do opracowania tematu,
- c) liczba tematów przygotowanych w szkole powinna być taka, by zapewniała uczniom możliwość wyboru i samodzielność pracy; uczniowie mogą wybrać ten sam temat,
- d) materiały pomocnicze, które uczeń może (o ile temat na to pozwala) wykorzystać podczas egzaminu to, np.: wykonany przez siebie film, nagrania muzyczne, nagranie wywiadu lub wypowiedzi w języku litewskim, cytaty z literatury podmiotu i przedmiotu, reprodukcje dzieł sztuki, kadry z filmu, fotografie zabytków architektury,
- e) podczas egzaminu zdający może korzystać z planu prezentacji, zgodnie z zamieszczonym w tej publikacji wzorem,
- f) uczeń ma obowiązek dostarczyć dyrektorowi szkoły, najpóźniej 4 tygodnie przed egzaminem, bibliografię, czyli spis literatury podmiotu i przedmiotu wykorzystany przez zdającego do przygotowania prezentacji.
- g) tydzień przed egzaminem dostarcza dyrektorowi szkoły ramowy plan prezentacji oraz informację o zaplanowanym materiale pomocniczym.

Wzór planu prezentacji, z którego zdający może korzystać podczas egzaminu

Plan nie może przekraczać 1 strony A4.

Imię i nazwisko

TEMAT

Ramowy plan prezentacji

1. Określenie problemu, przedstawienie tezy lub hipotezy
2. Kolejność prezentowanych argumentów (treści)
3. Wnioski

Wykaz materiałów pomocniczych

1.
2.
3.

Podpis zdającego

2) Przebieg egzaminu:

- a) w części pierwszej, która trwa około 15 minut, sprawdzana jest umiejętność mówienia w języku litewskim, wiedza w zakresie wyznaczonym przez temat i wykorzystanie przygotowanych materiałów pomocniczych,
- b) w części drugiej – w której sprawdzane są: rozumienie pytań przez zdającego, umiejętność formułowania odpowiedzi, samodzielność przygotowania prezentacji, umiejętność obrony własnego stanowiska – przedmiotowy zespół egzaminacyjny podejmuje ze zdającym rozmowę w języku litewskim dotyczącą tematu lub /i bibliografii. Przedmiotowy zespół egzaminacyjny może podjąć rozmowę dopiero po wysłuchaniu prezentacji. Jeśli zdający nie wygłosi prezentacji, zespół nie podejmuje ze zdającym rozmowy,
- c) zadane pytania odnotowuje w protokole egzaminu,
- d) na podstawie obu części egzaminu są sprawdzane i oceniane sprawność oraz poprawność językowa.

3) Zasady oceniania ustnej części egzaminu

Egzamin jest oceniany według kryteriów jednakowych w całym kraju.

W ustnej części egzaminu ocenie podlegają: prezentacja tematu (zawartość merytoryczna i kompozycja wypowiedzi), rozmowa o problemach, związanych z prezentowanym zagadnieniem oraz sprawność językowa, która jest oceniana na podstawie obu części egzaminu.

W sumie za ustną część egzaminu zdający może uzyskać 20 punktów w następującym układzie:

Waga poszczególnych kategorii kryteriów oceniania

Kategorie kryteriów	Waga wyrażona w procentach	Waga wyrażona w punktach (20 pkt)
realizacja tematu i kompozycja	25%	5 pkt
Rozmowa	30%	6 pkt
Język	45%	9 pkt

Ustną część egzaminu ocenia szkolny zespół egzaminacyjny według kryteriów załączonych na następnej stronie.

Zdający zdał egzamin ustny, jeżeli otrzymał co najmniej 30% punktów możliwych do uzyskania w tej części egzaminu.

KRYTERIA OCENIANIA USTNEJ ODPOWIEDZI

POZIOMY	PREZENTACJA				ROZMOWA	Pkt	JĘZYK	Pkt
	Realizacja tematu	Pkt	Kompozycja wypowiedzi	Pkt				
I 8pkt	na ogół trafnie dobiera materiał rzeczowy do tematu, poprawnie interpretuje materiał rzeczowy (dopuszcza się możliwość odtwórczych interpretacji), prezentuje podstawowe zagadnienia na ogół w związku z tematem, podejmuje częściowo udaną argumentację (nie hierarchizuje argumentów), formułuje na ogół poprawne wnioski, wykorzystuje materiał pomocniczy (o ile temat tego wymaga).	1	buduje wypowiedź na ogół uporządkowaną i spójną (dopuszczalne zachwiania logicznego ciągu i/lub proporcji poszczególnych części wypowiedzi).	1	na ogół rozumie pytania i formułuje poprawne merytorycznie, choć dość ogólne odpowiedzi, uczestnictwo w rozmowie ogranicza się do krótkich, (ale nie jednowyrazowych) ogólnikowych odpowiedzi na pytania.	2	posługuje się językiem zrozumiałym, lecz często niepoprawnym lub językiem charakterystycznym dla odmiany pisanej (wypowiedź wyuczona na pamięć, używa mało urozmaiconych struktur składniowych, zasób słownictwa jest wystarczający dla zrozumienia wypowiedzi, posługuje się stylem nie zawsze adekwatnym do sytuacji.	4
II 14pkt	trafnie dobiera materiał rzeczowy do tematu, poprawnie interpretuje materiał rzeczowy, wykorzystując podstawowe konteksty, prezentuje zagadnienia związane z tematem, podejmuje logiczną argumentację (nie zawsze hierarchizuje argumenty), formułuje wnioski i opinie, funkcjonalnie wykorzystuje materiał pomocniczy (o ile temat tego wymaga).	2	buduje wypowiedź zorganizowaną (z wyraźnym punktem wyjścia, z uporządkowaną argumentacją i z logicznymi wnioskami; zachowuje właściwe proporcje między częściami wypowiedzi).	2	rozumie pytania i formułuje poprawne merytorycznie, choć zbyt zwięzłe odpowiedzi, broni własnego stanowiska (rozumie stanowisko nadawcy), uczestniczy w rozmowie.	4	posługuje się na ogół poprawnie mówionym językiem ojczystym (uwzględniając zasady ortofonii), używa dość urozmaiconych struktur składniowych i leksyki, posługuje się stylem komunikatywnym, stosownym do sytuacji. zauważa popełnione przez siebie błędy i je poprawia.	6
III 20 pkt	interesująco dobiera materiał rzeczowy do tematu, wnikliwie interpretuje materiał rzeczowy, przywołując różnorodne konteksty, prezentuje zagadnienia w ścisłym związku z tematem, podejmuje logiczną, przemyślaną argumentację (hierarchizuje argumenty), formułuje wnioski i opinie, wartościuje, uogólnia, syntetyzuje, funkcjonalnie wykorzystuje materiał pomocniczy (o ile temat tego wymaga), integruje wiedzę z różnych dziedzin humanistyki (o ile temat tego wymaga).	3		2	rozumie pytania i formułuje poprawne merytorycznie, wyczerpujące odpowiedzi, wykorzystując bibliografię i/lub materiały pomocnicze, przekonywająco broni własnego stanowiska (rozumie stanowisko nadawcy), swobodnie uczestniczy w rozmowie.	6	posługuje się poprawnie mówionym językiem ojczystym (uwzględniając zasady ortofonii), używa różnorodnych struktur składniowych, bogatej frazeologii i leksyki, posługuje się stylem stosownym do sytuacji, przestrzega zasad etykiety językowej, nadaje językowi swojej wypowiedzi cechy indywidualne. zauważa popełnione przez siebie błędy i je poprawia.	9

Uwaga: punkty przyznaje się za cały opisany **na danym poziomie** element kryteriów (realizacja tematu, kompozycja, rozmowa, język), nie przyznaje się punktów cząstkowych.

Wypowiedź zdającego może być więc oceniona np. tak: za realizację tematu – 3 pkt (p. III), za kompozycję wypowiedzi – 1 pkt (p. I), za rozmowę – 4 pkt (p. II),

za język – 6 pkt (p. III), razem 14 pkt na 20 możliwych do uzyskania.

3. Szczegółowy opis pisemnej części egzaminu

Poziom podstawowy

Pisemna część egzaminu na poziomie podstawowym sprawdza umiejętność czytania ze zrozumieniem tekstu nieliterackiego oraz umiejętność pisania tekstu własnego związanego z tekstem literackim zawartym w arkuszu egzaminacyjnym. Tekst literacki, do którego został sformułowany temat, pochodzi z listy lektur zamieszczonej w *Informatorze maturalnym / język litewski / od 2005*. **Nowa lista lektur zamieszczona w tym aneksie będzie obowiązywała na egzaminie maturalnym, który odbędzie się w maju 2009 roku.**

Czas na rozwiązanie zadań z arkusza I. wynosi 170 minut.

Waga poszczególnych części egzaminu

Sprawdzane umiejętności	Waga wyrażona w procentach	Waga wyrażona w punktach
Rozumienie czytanego tekstu	30%	21 pkt
Pisanie tekstu własnego	70%	49 pkt

Arkusz na poziomie podstawowym składa się z dwóch integralnych części:

1) W części pierwszej arkusza zamieszczone zostanie zadanie sprawdzające rozumienie czytanego tekstu. Maturzysta otrzymuje arkusz egzaminacyjny, zawierający tekst (do 1000 słów) i test (12-16 pytań otwartych i / lub zamkniętych).

Tekst służący do sprawdzania umiejętności rozumienia czytanego tekstu będzie:

- publicystyczny lub popularnonaukowy,
- przejrzyście skonstruowany,
- napisany starannym językiem litewskim,
- nieobrażający uczuć i światopoglądu zdającego oraz przedstawicieli innych narodowości,
- współczesny.

Pytania testu sprawdzającego rozumienie czytanego tekstu mogą dotyczyć:

- poziomu znaczeń, czyli:
 - rozumienia słów, związków frazeologicznych, zdań; odczytywania znaczeń dosłownych i metaforycznych, znaczeń słów z kontekstu, odróżniania informacji od opinii, znajdowania słów – kluczy,
 - rozumienia myśli zawartej w akapicie lub części tekstu, wyszukiwania informacji, selekcjonowania informacji, hierarchizowania, porównywania, dostrzegania analogii i przeciwieństw,
 - rozumienia głównej myśli tekstu – rozumienia tekstu jako całości oraz umiejętności wnioskowania;
- poziomu struktury, czyli:
 - kompozycji tekstu, tj. odróżniania wstępu, rozwinięcia, zakończenia, wskazywania zasady kompozycyjnej,
 - odkrywania związków logicznych, czyli rozumienia toku przyczynowo-skutkowego, wskazywania, np. tezy, hipotezy, argumentów, kontrargumentów, przykładów, wniosków, zależności między zdaniem, akapitami i częściami tekstu,
 - rozumienia znaczenia występujących w tekście wyrazów wskazujących na tok myślenia autora, czyli rozumienia sensu słów sygnalizujących wnioskowanie, podtrzymywanie myśli, zwrot myśli, dygresję, powtórzenie myśli oraz słów nawiązujących do myśli zawartej w poprzednim akapicie;

c) poziomu komunikacji, czyli:

- genezy tekstu,
- rozpoznawania nadawcy,
- dostrzegania celu tekstu (intencji nadawcy),
- adresata i sposobu oddziaływania na niego,
- dostrzegania cech stylistycznych tekstu i rozumienia funkcjonalności środków językowych.

2) W części drugiej arkusza zamieszczone zostały zadania sprawdzające umiejętność pisania własnego tekstu o literaturze (kulturze, języku). Maturzysta otrzymuje 2 tematy. Punktem wyjścia pracy abiturienta jest tekst / teksty (do 1000 słów), do których zostały sformułowane tematy. Maturzysta otrzymuje arkusz egzaminacyjny zawierający 2 tematy do wyboru. Wybiera jeden z nich i pisze wypracowanie w miejscu do tego wyznaczonym.

Utworky literackie będące podstawą zadania maturalnego pochodzą z listy zamieszczonej w *Informatorze maturalnym / od 2005 roku / / język litewski* w rozdziale „Wymagania egzaminacyjne – poziom podstawowy”.

Tematy na poziomie podstawowym sprawdzają umiejętności: skomponowania dłuższej, spójnej wypowiedzi w języku litewskim, odczytania utworu /utworów przede wszystkim na poziomie idei. Tematy mogą dotyczyć:

interpretowania

- problemu zawartego w tekście / tekstach,
- fragmentu tekstu w odniesieniu do całości utworu,
- problemu zawartego w tekście w odniesieniu do innego tekstu niezamieszczonego w arkuszu egzaminacyjnym, ale pochodzącego z listy lektur dla poziomu podstawowego,

charakteryzowania

- bohatera,
- sposobu kreowania bohatera,
- świata przedstawionego utworu,

określenia funkcji motywów, toposów, symboli wymienionych w podstawie programowej dla poziomu podstawowego.

Tekst lub teksty oraz sposób sformułowania tematu wskazują, które z wymienionych wyżej umiejętności są sprawdzane w danym arkuszu egzaminacyjnym.

Umiejętności sprawdzane na poziomie podstawowym zależą od sposobu sformułowania tematu i od rodzaju tekstu / tekstów, do których temat jest sformułowany.

Poziom rozszerzony

Pisemna część egzaminu na poziomie rozszerzonym sprawdza umiejętność czytania ze zrozumieniem tekstu nieliterackiego (innego niż na poziomie podstawowym) oraz umiejętność pisania tekstu własnego związanego z tekstem literackim zawartym w arkuszu egzaminacyjnym. Tekst literacki, do którego został sformułowany temat, pochodzi z listy lektur zamieszczonej w *Informatorze maturalnym / od 2005 / język litewski*. **Nowa lista lektur, która została zamieszczona w tym aneksie, będzie obowiązywała na egzaminie maturalnym, który odbędzie się w maju 2009 roku.**

Czas na rozwiązanie zadań z arkusza I. wynosi 180 minut.

Uczniowie, którzy przystępują do egzaminu na poziomie rozszerzonym, nie rozwiązują zadań z arkusza przeznaczonego dla poziomu podstawowego, jednakże muszą pamiętać, że wymagania egzaminacyjne dla poziomu rozszerzonego zawierają wymagania z poziomu podstawowego.

Waga poszczególnych części egzaminu na poziomie rozszerzonym

Poziom rozszerzony	Sprawdzane umiejętności	Waga wyrażona w procentach	Waga wyrażona w punktach
	Rozumienie czytanego tekstu	25%	15 pkt
	Pisanie tekstu własnego	75%	45 pkt

Egzamin na poziomie rozszerzonym różni się od egzaminu na poziomie podstawowym zakresem sprawdzanych umiejętności oraz kryteriami oceniania.

Arkusze na poziomie rozszerzonym składają się z dwóch części:

1) W części pierwszej arkusza zamieszczone zostało zadanie sprawdzające rozumienie czytanego tekstu. Maturzysta otrzymuje arkusz egzaminacyjny, zawierający tekst (do 1000 słów) i test (10 - 15 pytań otwartych i / lub zamkniętych).

Opis tekstu i zadań testowych jest taki sam jak na poziomie podstawowym.

2) W części drugiej arkusza zamieszczone zostały zadania sprawdzające umiejętność pisania własnego tekstu o literaturze (kulturze, języku). Maturzysta otrzymuje 2 tematy. Wybiera jeden temat i pisze wypracowanie w miejscu wyznaczonym w arkuszu egzaminacyjnym.

Punktem wyjścia pracy abiturienta jest tekst / teksty lub ich fragmenty (do 1000 słów). Utwory literackie, będące podstawą zadania maturalnego, pochodzą z listy zamieszczonej w *Informatorze maturalnym*, w rozdziale „Wymagania egzaminacyjne – poziom rozszerzony”. Teksty mogą pochodzić również z wykazu lektur przeznaczonych dla poziomu podstawowego, ale tylko w zestawieniu z tekstem przeznaczonym dla poziomu rozszerzonego. **Jeden z tekstów może pochodzić spoza listy zamieszczonej w informatorze**, np. tekst literacki, krytycznoliteracki, popularnonaukowy.

Tematy na poziomie rozszerzonym sprawdzają umiejętności:

- 1) skomponowania dłuższej, spójnej wypowiedzi w języku litewskim,
- 2) odczytania utworu na poziomie idei i **organizacji artystycznej**. Realizacja tematów na poziomie rozszerzonym wymaga zanalizowania i zinterpretowania tekstów. Tematy mogą dotyczyć:
 - porównywania tekstów,
 - charakteryzowania sposobu kreowania bohatera,
 - charakteryzowania sposobu kreowania świata przedstawionego utworu,
 - określania funkcji motywów, toposów, symboli, wymienionych w podstawie programowej dla poziomu rozszerzonego,
 - analizowania języka utworu / utworów,
 - odwoływania się do kontekstów, np. prądu, epoki, innego utworu wymienionego w *Informatorze* (w liście lektur dla poziomu podstawowego lub/i rozszerzonego), kontekstu historycznego, biograficznego, filozoficznego.

Tekst lub teksty oraz sposób sformułowania tematu wskazują, które z wymienionych wyżej umiejętności są sprawdzane w danym arkuszu egzaminacyjnym.

Umiejętności sprawdzane na poziomie rozszerzonym zależą od sposobu sformułowania tematu i od rodzaju tekstu / tekstów, do których temat jest sformułowany.

W trakcie pisania egzaminu zdający mogą korzystać ze słowników językowych.

4. Zasady oceniania pisemnej części egzaminu

Poziom podstawowy

Egzamin pisemny w każdej części oceniany jest według kryteriów oceniania opracowanych dla poszczególnych zadań.

W pierwszej części **egzaminu pisemnego na poziomie podstawowym** – za test sprawdzający rozumienie czytanego tekstu – zdający może otrzymać maksymalnie **21 punktów**. Przy zadaniach testowych umieszczona zostanie informacja o maksymalnej liczbie punktów, a uszczegółowione normy zaliczenia zostaną opisane w modelu odpowiedzi.

W drugiej części egzaminu na poziomie podstawowym w ocenie zadania sprawdzającego umiejętność pisania własnego tekstu zdający może otrzymać maksymalnie **49 punktów**. Łącznie za rozwiązanie zadań z arkusza I – **70 punktów**. Za podstawowe kryteria uznaje się poprawność językową i rozwinięcie tematu, za kryterium wspomagające – kompozycję.

Waga poszczególnych kategorii kryteriów oceniania umiejętności pisania tekstu własnego na poziomie podstawowym

Kategorie kryteriów	Waga wyrażona w procentach	Waga wyrażona w punktach (49 pkt)
Rozwinięcie tematu	45%	22 pkt
kompozycja	8%	4 pkt
język	47%	23 pkt

Z 22 punktów przeznaczonych na ocenę rozwinięcia tematu zdający może otrzymać 18 za treści merytoryczne oraz 4 za sformułowanie pełnego wniosku.

Kryteria oceniania języka i kompozycji na poziomie podstawowym

Język i kompozycja		27 pkt
2. Składnia i fleksja	Poprawna i nieschematyczna składnia i poprawna fleksja	9
	Poprawna składnia i fleksja	7
	Na ogół poprawna składnia i fleksja	5
	Mimo błędów, składnia i fleksja niezakłócająca komunikatywności języka	3
3. Słownictwo, frazeologia, styl	Bogate i zróżnicowane słownictwo i poprawna frazeologia, swobodny i żywy styl	10
	Na ogół wystarczające słownictwo, poprawna frazeologia, komunikatywny styl	7
	Na ogół poprawne słownictwo i na ogół komunikatywny styl	4
4. Ortografia, interpunkcja	Na ogół bezbłędna ortografia i interpunkcja	4
	Nieliczne błędy ortograficzne różnego stopnia i błędy interpunkcyjne również drugiego stopnia	3
	Błędy ortograficzne z przewagą drugorzędnych i liczne interpunkcyjne z przewagą drugorzędnych	1
5. Kompozycja	Funkcjonalna wobec tematu, spójna, logiczna	4
	Trójdzielna, spójna, graficzne wyodrębnienie głównych części	3
	Wskazująca na próby porządkowania myśli, na ogół spójna	1

Poziom rozszerzony

Za egzamin na poziomie rozszerzonym zdający może otrzymać maksymalnie **60 punktów** – za rozwiązanie testu sprawdzającego rozumienie czytanego tekstu – **15 punktów**, za napisanie wypracowania – **45 punktów**.

Waga poszczególnych kategorii kryteriów oceniania umiejętności pisania tekstu własnego na poziomie rozszerzonym

Kategorie kryteriów	Waga wyrażona w procentach	Waga wyrażona w punktach (45 pkt)
Rozwinięcie tematu	63%	25 pkt
kompozycja	5%	2 pkt
język	32%	18 pkt

Z 25 punktów przeznaczonych na ocenę rozwinięcia tematu zdający może otrzymać 4 za sformułowanie pełnego wniosku.

Kryteria oceniania języka i kompozycji na poziomie rozszerzonym

	Język i kompozycja	20 pkt.
2. Składnia i fleksja	Poprawna i nieschematyczna składnia oraz poprawna fleksja	6
	Na ogół poprawna składnia i fleksja	4
	Mimo błędów składnia i fleksja niezakłócająca komunikatywności języka	2
3. Słownictwo, frazeologia, styl	Bogate i zróżnicowane słownictwo oraz poprawna frazeologia, swobodny i żywy styl	8
	Wystarczające słownictwo, poprawna frazeologia, komunikatywny styl	5
	Na ogół poprawne słownictwo i na ogół komunikatywny styl	2
4. Ortografia, interpunkcja	Bezbłędna ortografia, poprawna interpunkcja	3
	Na ogół bezbłędna ortografia, na ogół poprawna interpunkcja	2
	Błędy ortograficzne i interpunkcyjne z przewagą drugorzędnych	1
5. Kompozycja	Funkcjonalna wobec tematu, spójna, logiczna	3
	Trójdzielna, spójna, graficzne wyodrębnienie głównych części	1

Wyniki egzaminu maturalnego w części pisemnej

Zdający zdał egzamin maturalny w części pisemnej z języka litewskiego, jeżeli na poziomie podstawowym lub rozszerzonym otrzymał co najmniej 30% punktów możliwych do uzyskania za rozwiązanie zadań na wybranym przez siebie poziomie.

V. WYMAGANIA EGZAMINACYJNE

Tematy wypracowań na egzamin pisemny będą formułowane na podstawie *Standardów wymagań egzaminacyjnych zamieszczonych w Informatorze maturalnym / od 2005 roku / Język litewski* oraz w związku z podaną niżej listą lektur, która **obowiązuje od maja 2009 roku**. Do maja 2008 roku (łącznie z egzaminem dojrzałości, który odbędzie się w maju 2008 roku) obowiązuje lista lektur zamieszczona w *Informatorze maturalnym / od 2005 roku / Język litewski*.

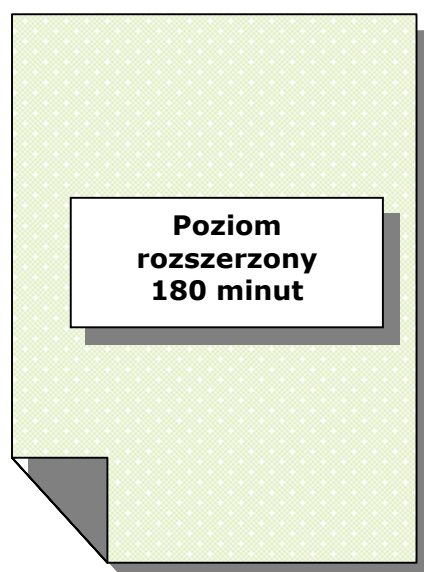
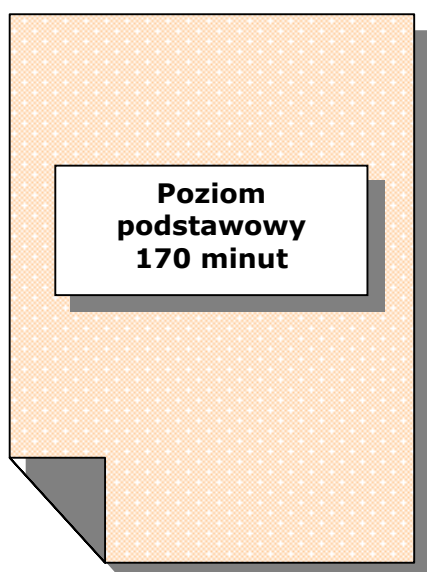
poziom podstawowy

1. Kristijonas Donelaitis. "Metai".
2. Antanas Baranauskas. "Anykščių šilėlis".
3. Maironis. "Kur bėga Šešupė", "Lietuva brangi". "Vilnius", „Aš norėčiau prikelti“
4. Vincas Kudirka. "Labora", "Varpas".
5. Žemaitė. "Petras Kurmelis", "Marti"
6. Šatrijos Ragana. "Irkos tragedija".
7. Jonas Biliūnas. "Liūdna pasaka".
8. Antanas Vienuolis. "Paskenduolė".
9. Vaižgantas. "Dėdės ir dėdienės".
10. Vincas Krėvė. "Skerdžius", "Bedievis".
11. Bernardas Brazdžionis. "Aš čia – gyva", "Lietuviškam žodžiui".
12. Kazys Bradūnas. "Svetimoji duona" (skyrius iš rinktinės „Jaugom Nemuno upyne“)
13. Ieva Simonaitytė. "Vilius Karalius"
14. Justinas Marcinkevičius. "Mindaugas"
15. Jonas Mikėliniskas. "Ant kalno pilis".
16. Romualdas Granauskas. "Duonos valgytojai".
17. Marcelijus Martinaitis. "Tau ačiū, tėvyne", "Tu numegzk man",
18. Vanda Juknaitė. "Išsiduosi. Balsu"

poziom rozszerzony

1. Maironis. "Pavasario balsai"
2. Jonas Biliūnas. "Ubagas", "Brisiaus galas", "Vagis"
3. Antanas Vienuolis. "Grįžo", "Samdinė Alena".
4. Vaižgantas. "Nebylys".
5. Vincas Krėvė. "Skirgaila", "Raganius".
6. Vincas Mykolaitis-Putinas. "Altorių šešėly".
7. Vytautas Mačernis. "Vizijos".
8. Salomėja Nėris. Eil. M.K. Čiurlionio paveikslų motyvais ("Šaulys", "Skrenda neganda juoda")
9. Bernardas Brazdžionis. "Šaukiu aš tautą".
10. Kazys Bradūnas. "Ketvirtasis pokalbis", "Penktasis pokalbis", "Donelaitis atsisveikina po pamaldų"
11. Antanas Miškinis. "Psalmės".
12. Antanas Škėma. "Balta drobulė".
13. Balys Sruoga. "Dievų miškas".
14. Justinas Marcinkevičius. "Mažvydas".
15. Romualdas Granauskas. "Gyvenimas po klevu".
16. Albinas Žukauskas. "Žvikeliai". "Bubeliai", "Sena troba"
17. Sigitas Geda. "Jotvingių žemė", "Jotvingių mišios", "Senelis vardu Jogaila"
18. Juozas Grušas. "Herkus Mantas".
19. Marcelijus Martinaitis. "Kukučio baladės"
20. Sigitas Parulskis. "Trys sekundės dangaus"

VII. PRZYKŁADOWE ARKUSZE I SCHEMATY OCENIANIA

Miejsce
na naklejkę
z kodem szkoły

dysleksja

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA LITEWSKIEGO

POZIOM PODSTAWOWY

Czas pracy 170 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Rozwiązania zadań zamieść w miejscu na to przeznaczonym.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
6. Możesz korzystać ze słowników językowych.
7. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
8. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj ■ pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem ⊙ i zaznacz właściwe.

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie **70 punktów**

21 za część 1
49 za część 2

Życzymy powodzenia!

Wypełnia zdający przed
rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

KOD
ZDAJĄCEGO

Część 1 – rozumienie czytanego tekstu

Teksto supratimo užduotis

Atidžiai perskaitykite tekstą ir savo žodžiais atsakykite į klausimus. Konkrečiais atvejais, pateikite tiek atsakymų (pavyzdžių), kiek nurodyta. Cituokite tik tada, kai to prašoma. Visi klausimai yra susiję su tekstu.

Paskui svajonę

1. Pamenate vaikišką juokelį: “Daug norėsi, mažai turėsi”? Taip ir įsikalėme į galvas, kad pernelyg daug trokšti neverta, nes svajonės retai išsipildo. Bet koks gyvenimas be svajonių, norų, aistros? Apskritai, ar nieko netrokšdamas ir negeisdamas žmogus dar gyvena? Juk kai svajojame, prisipildome džiaugsmo ir ... sveikatos.
2. Loreta ištekėjo vos baigusi mokyklą. Pagimdė vaikelį. Ji džiaugiasi dukrele, myli vyrą, tačiau jaučiasi vis blogiau, tarytum įstrigusi akligatvyje. Moteris skundžiasi, kad kaskart vis sunkiau rytą atsikelti iš lovos, prisiversti imtis paprasčiausių darbų. Loreta įsivaizdavo, jog tapdama šeimos moterimi, tuo pačiu ji patenkins ir kitus savo poreikius, išspręs visus ramybės neduodančius klausimus. Deja, dabar jaučiasi nusivylusi: pirmiausia savimi, kad yra tokia suirzusi, viskuo nepatenkinta. Tad padarė išvadą, jog turėti šeimą – toli gražu per maža, kad jaustumei pasitenkinimą gyvenimu. Kaip dabar susigražinti energiją ir gyvenimo džiaugsmą?
3. Vienas būdų būti laimingam – išsiaiškinti savo svarbiausius poreikius. Loreta visada traukė teatras; jai patiko organizuoti scenos renginius, statyti spektaklius vaikams. Ir dabar, tik prakalbusi apie tai, akimirksniu atgyja. Tiesa, ir vėl apsiblausia: “Deja, tai ne man. Dabar tai neįmanoma”. Pastebėjote, kaip meistriškai vardijame priežastis, dėl kurių negalime leisti sau svajoti: “Neturiu sąlygų”; “Trūksta pinigų”; “Reikia dirbti”; “Per vėlu, laikas jau prarastas”; “Bijau nusvilti ir nusivilti”... Patikėkite, visos šios “Objektyvios priežastys” – visiška nesąmonė!
4. “Jeigu ne mažylė ir vyras, - kalba Loreta, - eičiau į netoliese esančią gimnaziją. Girdėjau ten susibūrė mėgėjų teatriukas. Gal išprašyčiau į pagalbinkus. Pamėginčiau ir į konservatoriją stoti...” Jauna moteris nemato savęs iš šalies, todėl nežino, kaip kalbant apie svajones pasikeičia jos veidas: pasidaro ryžtingas, tarsi ji jau žingsniuotų konservatorijos koridoriumi.
5. Laikasėjo. Liūdesys nesisklaidė. Norėdama parodyti sau ir artimiausiems bičiuliams, kad stengiasi ieškoti išeities, o ne vien dejuoja ir gailisi savęs, po poros savaitių Loreta vis dėlto paprašė draugės, kad ta pusdienį paglobotų dukrytę, o pati išskubėjo į gimnaziją ir konservatoriją...
6. Ir ką gi? Tai, kas anksčiau atrodė neįmanoma, staiga pasirodė visiškai realu. Loreta pradėjo dirbti su vaikais mokyklos teatre, po truputį rengtis stojamiesiems egzaminams į meno vadybą. O svarbiausia – ji vėl juto norą gyventi. Net ankstyvą rytą be vargo strykteli iš patalų, nes turi dėl ko keltis.

Penkios magiškos minutės

7. Niekas mūsų nemokė deramai elgtis su svajonėmis, nepaprotino, kad jas reikia saugoti. Todėl manome, jog tai kaprizas, “ožio rageliai”, kuriuos privalu nulaužti. Vos tik svajojame, tuoj prabyla protas: “Tai neįmanoma!”
8. Tačiau pamėginkime įsivaizduoti, kad kaip tik šiuo metu turime pakankamai laiko ir pinigų, todėl mums negali nepasisekti. Ką tada darytume? Kuo giliau pasinerkime

į svajoną, idėmiai apžiūrėkime, pabūkime su ja bent penkias minutes. Tos “penkios” nerealios minutės iš tikrųjų daro stebuklus. Sugrįžę į tikrovę, ko gero, naujai pažvelgsime į daugelį mus supančių dalykų, iš naujo įvertinsime – iš pradžių dėl smulkmenų, paskui vis svarbesnių detalių – kad mūsų svajonės ir norai visiškai geri ir teisingi, kad pasaulis nenusiteikęs juos atmesti, atvirksčiai. <...> Galiausiai įsitikinsime, kad atkaklus tikslo siekimas (net ir vaizduotėje!) duoda rezultatų.

9. Dažniausiai svajones žudo argumentas: “Neturiu pinigų”. Jūratė jau seniai svajoja nukeliauti į Indiją, bet... iš kur paims tiek pinigų? Tačiau kai tas noras tapo tikrai karštas, kai apie tą šalį moteris pradėjo svajoti kasdien, įsivaizduoti kelionės detales, jos gyvenimas pamažu ėmė keistis. Dabar Jūratė tvirtina, kad viską paaiškinti įmanoma tik magija. Netrukus aplink ją radosi daugybė dalykų, kurie vienaip ar kitaip buvo susiję su Indija: net žmonės, su kuriais susipažindavo, buvo kas seniau, kas ką tik grįžęs iš Indijos. Jie davė Jūratei naudingų patarimų, kaip pigiau ten nukeliauti, kuo būtina pasirūpinti, pamatyti... Galiausiai Jūratė pajuto, kad ta kelionė nebus paprasta, bet aplankyti savo svajonių šalį ji tikrai gali.
10. Tokia tad ta svajonių magija. Galimybių visada yra, kitas dalykas, kad ne visada sugebame jas pamatyti. O svajodami mokomės jas pastebėti. Paskui žengiamo dar vieną žingsnį ir pradedame galvoti, kaip pastebėtomis galimybėmis pasinaudoti.
11. Nuolatinis galvojimas apie pinigus pakerpa svajonei sparnus, atima jos energiją. Svajonė darosi vis silpnesnė, menkesnė, kol kartais tampa visai neverta dėmesio. Tačiau, jeigu svajojame pakankamai, svajonė sutvirtėja, išsiskaido mūsų sąmonėje, tada atsiranda ir sprendimas, kaip sutvarkyti finansinę reikalo pusę.
12. Paradoksas (kaip ir viskas magijoje) – būdama neįkainojama vertybė, pati svajonė nieko nekainuoja! Tiesa, dažnai nutinka, kad mėgindami įgyvendinti svajonę turime atsisakyti kai kurių dalykų. Pavyzdžiui, trokšdama nuvažiuoti į Indiją, Jūratė susirado dar vieną darbą ir visus metus į moteriškų drabužių parduotuvę nosies nekišo. Tačiau ji nuoširdžiai sako, kad ta auka nebuvo nei per sunki, nei per skaudi: “Kai jau sėdėjau lėktuve, skrendančiame į Bombėjų, negalvojau apie nieką, tik apie tai, kad esu laiminga”.
13. Aukų ir visokiausių apribojimų tikrai nemėgstame, net bijome. Tačiau gyvenime tai neišvengiama. Nuolat, kad ką nors gautum, tenka ko nors atsisakyti. Tad ar nebūtų išmintinga aukoti sąmoningai dėl to, ko karštai trokšti? Kai ko nors atsisakome, galvodami, jog taip padaryti esame priversti, “nes gyvenimas yra sunkus, o likimas negailestingas”, jaučiamės tikrai prastai – nelaimingi, nusivylę, sutrikę. Atsisakydami ko nors vardan svajonės, niekada nesijaučiame sužlugdyti, net kai auka gana didelė. <...>
14. Jeigu nesiseka svajoti, pastebėkime vaikus. Jie tikrai moka svajoti. Kartais taip pasineria, kad neskiria svajonių nuo realybės ir elgiasi, lyg gyventų išgalvotame pasaulyje. Tiesa, mes, suaugusieji, labai greitai juos nuo šito atpratiname. Juk nuolat priekaištaujame: “Svajoji apie dangiškus migdolus, o pamokas kas ruoš?” Iš tikrųjų stengiamės apsaugoti vaikus nuo nusivylimų, tačiau viskas išeina atvirksčiai – atimdami norą svajoti, trukdome jiems siekti tikslo.
15. Ne vienas žymus išradėjas prisipažinęs, kad idėją, kaip išspręsti sudėtingą problemą, jiems pamėtėjo vaikai. Kadangi jie svajoja, jiems atrodo, kad nėra nieko neįmanomo.
16. Kai kurie dūsaujame: “Aš apie nieką nesvajoju”. Tai netiesa. Norų ir svajonių turi kiekvienas žmogus. Tik dažnai nutinka, kad plušame išsijuosę įgyvendindami ne savas, o svetimas svajones. Tada jos ir neišsipildo, o užmojai žlunga. <...>

17. Kaip suprasti, kas svarbu mums? Yra vienas paprastas būdas: įsivaizduokime, jog mums aštuoniasdešimt metų. Sėdime minkštasuolyje ir per televizorių žiūrime filmą apie savo gyvenimą. Ko nepadarėme? Ko gaila? Štai jis, didysis mūsų troškimas. Dabar jau žinome, koks jis. Tad sekime paskui...

Būrėja 2004 Nr. 12, 24-25 psl.

UŽDUOTYS

1 užduotys (2 t.)

Ką turi omeny teksto autorius prieštaraudamas žinomam posakiui “Daug norėsi, mažai turėsi”? (1 pastraipa)

.....
.....

2 užduotys (1 t.)

Kokį patarimą duoda autorius tiems, kurie nori būti laimingi? (3 pastraipa)

.....
.....

3 užduotys (2 t.)

Kodėl suaugęs žmogus, anot teksto autoriaus, retai svajoja? (3 pastraipa)

.....
.....

4 užduotys (1 t.)

Nurodyk priežastį, kodėl teksto herojė Loreta negali užsiimti mėgstamu darbu? (4 pastraipa)

.....
.....

5 užduotys (2 t.)

Paiškinink, kokių būdu Loreta susigrąžino norą gyventi? (4,5,6 pastraipos)

.....
.....
.....

6 užduotys (2 t.)

Kaip paaiškintum autorės vartojamą palyginimą: svajonės – “ožio rageliai”. (7 pastraipa)

.....
.....

7 užduotys (1 t.)

Kokiu būdu Jūratė siekė realizuoti savo svajonę? (9 pastraipa) Nurodyk tinkamą atsakymą:

- a) Griebėsi magijos, burtų,
- b) Susipažino su žmonėmis, kurie davė naudingų patarimų,
- c) Indiją ji aplankė savo svajonėse,
- d) Pažįstami atvežė jai daug dalykų iš svajonių šalies.

8 užduotys (2 t.)

Paaiškink tokią autoriaus mintį: “būdama neįkainojama vertybė, pati svajonė nieko nekainuoja”.

.....

.....

.....

.....

9 užduotys (2 t.)

Išaiškink savais sakiniais, kada auka būna skaudi, kada saldi? (13 pastraipa)

.....

.....

.....

10 užduotys (1 t.)

Kokiu būdu, pasak autoriaus, suaugę slopina vaikų ryžtą siekti tikslų? (14 pastraipa)

.....

.....

11 užduotys (1 t.)

Kokį patarimą autorius duoda žmonėms, nesuvokiantiems savo gyvenimo tikslo? (15, 16, 17 pastraipos) Nurodyk tinkamą atsakymo variantą:

- a) Atsisėsti prie televizoriaus ir pažiūrėti filmą apie gyvenimą;
- b) Stengtis įgyvendinti ne savo, o svetimas svajones;
- c) Paklausti vaikų, tegu jie nurodo, kaip elgtis toliau;
- d) Pažvelgti į savo gyvenimą iš laiko perspektyvos, pastebėti tai, ką tarsi prarado ir bandyti tą ištaisyti.

12 užduotys (2 t.)

12. Vienu sakiniu pasakyk, kas sieja Loretos ir Jūratės gyvenimo pasikeitimus?

.....

13 užduotys (2 t.)

Parašyk, kaip manai, kokį tikslą turėjo autorius rašydamas šį straipsnį?

.....

.....

Część II – pisanie własnego tekstu

Arkusz zawiera dwa tematy sprawdzające umiejętność pisania własnego tekstu związanego z tekstem literackim dołączonym do tematu. Wybierz jeden z tematów i napisz wypracowanie. Wybrany temat podkreśl.

1 tema: Aptark poeto ir tėvynės ryšį ir jo raiškos būdą Bernardo Brazdžionio eilėraštyje Aš čia – gyva ir kitų lietuvių poetų eilėraščiuose.

Bernardas Brazdžionis

Aš čia – gyva

Ieškojau tėviškės tamsioj naktį, it kapas:

- Kur tu, tėvyne, kur tu, Lietuva?
Ar plaka dar skausme širdis sukepus,
Ar tu gyva ar negyva?

Iškėliau, šaukdamas, rankas į dangų juodą:

- Kur tu, tėvyne, kur tu, Lietuva?
Ir kai parpuoliau, bėgdamas per gruodą,
Atsakė man: - Aš čia – gyva!

- Aš čia – gyva, po kojų tarė žemė,
- Aš čia – gyva, - sūnau, ar nematai?
- Aš čia – gyva, - palinkę ir sutemę
Atsiliepė dangaus skliautai.

- Aš čia – gyva, - Dubysa subangavo,
- Aš čia – gyva, - jai pritarė krantuos,
- Aš čia – gyva, - kaip aidas sudejavo
Daina pagojuose aukštuos.

Ėjau klupau iš pirkios į pirkelę:

- Kur tu, tėvyne, kur tu, Lietuva?
Tik balsas tas man rodė tamsų kelią:
- Aš čia – gyva, aš čia – gyva...

Kaip skausmo ašaros, mirgėjo žiburėliai...

- Ar tu tenai, ar tu ten, Lietuva?
Ir iš tamsos, ir iš nakties, ir iš šešėlių
Atsiliepė: – Aš čia – gyva!

1940.

2 tema:

Aptark vertybių pasirinkimo problemą remdamasis Žemaitės apsakymo *Petras Karmelis* ištrauka ir visu kūrinium.

Žemaitė

Petras Karmelis
Ištrauka

Užėjo suma, visi žmonės iš pazomačių sulindo į bažnyčią; po kozoniaus sušilę, suplukę skubėjo, grūdus laukan, pavėsy ieškodami atgajaus. Petras Karmelis, teipogi išsiritęs iš bažnyčios, šluostė nuo kaktos prakaitą. Vyras jau sumitęs, aukštas, stambus, truputį susimetęs į kuprą; rankos kietos kaip geležinės, sutrintos, pajuodusios nuo darbo; plaukai ir uostai juodi, veido bėros iš prigimimo, o nuo saulės apsirukšlėjusios nurodė nebe pirmąją jaunystę. Senovės drabužiai apstūs, apdribę dar didžiau jį senino. Balakonas rudo milo, kelnės ir kaklo skepetukas storai pagumūrtas, kepurė plačiausiu viršu rankoj nusitvėręs. Ėjo sunkiai dideliais žingsniais, rodė kojų nepavelkąs. Zolys prisiartinęs, pasitraukęs jį į pazomatį, ėmė rokuoti:

- Girdėjau, Petreli, prastas naujynas, jog tavo motynėlė pasiligojo.
 - Suvisu prastos, - atsidūksėjo Petras. – Prastos, o ką darysi. Nuo Dievo valios neišbėgsi.
 - Prisieina jau tau, nabagai, žanyties. Ne Dieve, numirtų, kurgi dingsi be gospadinės palikęs? Verčiau lig iš laiko pasiskirk kur turtingą mergą, kur su keliais šimtais, tai bent pajusi, - nuoširdžiai kalbėjo Zolys. – Nors ir pliką paimtumei, žinau, jog gyvensi, bet vis pačią reik pačios vietoj laikyti, ta mergos vietos nebeužims. Turtingą bent gi turėsi už ką užlaikyti. Nors šį kartą apsitenki su savu, bet ilgainiuo gali prisieiti labai juoda diena... O tuo tarpu ir palūkanos ne pro šalį.

Patiko Petru Zolio patarmė, net akys jam nušvito.

- Teisybę, dėde, kalbi, teisybę, - tarė Petras. – Aš ir pats teip dūmojau. Bet kame šioj gadynėj tie šimtai bėra? Visi nuplikę, prasiskoline, nė prie vieno kišenėj pasiutusios kapeikos nerasi.
 - O dukterys išrėdytos dėlto kaip lėlės, - pridėjo dėdė.
 - Ženyties zgaunai reikėtų, nežinau kaip versties...
 - Jei manęs klausysi, - tarė Zolys, - aš tau veikiai pritekisiu. Nors nelabai straini, bet pinigų kaip įklotų gausi.
- Susimildamas, kame teip užklumpei? – klausė Petras.

- Ogi mūsų medininkas Kupstys supelėjusių turi gumaškų. Kiek jisai skarbo prisikrovė iš pono miško! Kiek tų rąstų arba aktainių sulindo į kišenę. O niekur grašio neišleidžia: mergos nerėdo, maisto vėlek neperka. Vienas puspūrelį, kitas uždaro sklypelį... kožnas meilija, kad miške jo nematytų, o medininkui vis nė pro šalį... Kupstys gudrus – nešlovinas. Bet man aidai sakė: „Kad mano Marcikei kur dorai atsitiktų, sukrapštyčio ligi penketos šimtų.“ O dar sūnūs jo tokias brangias algas ima po dvarus, - ir tie mestų seseriai po keletą dešimtų. Jei nori, tujau išperšu: ten merga, nors ne garsi ir be kraičio, bet storai pinigūota, tikrai geras kašnis – ne vienas galanda dantis, ir tau bus ne pro šalį.

Atminė Petras matęs Marcikę arklių ieškodamas: miške nejučiomis užkropęs besivaliojančią uogose... Atminė, jog stora, raudona, dikta merga, tik be galo juodais marškiniais buvo apsvilkusi. „Tai niekis, - pamatysma toliau.“

- Pinigus pirm šliūbo atiduos, žinoma, slapta, - tęsė toliau Zolys. – Nė užrašo nė kokio nereikalaus – prisivengia pono. Pabuves dar keletą metų medininku, sukrautų dar antra tiek. Po tam priimsi senius nukaršinti – jums ir visi grašgaliai patapės. Ir tai bus ne pro šalį.

Petras dūmojo. Zolys patyliais šnekėjo:

- Ogi su mišku – kokį turėtumei kirtį!.. Kupstys svetimam nelabai tebrangins, o kaip žentui – vežtumi ir vežtumi, kiek tik arkliai valiotų: prisitiektumei medegos cielam amžiui, liktų dar ir vaikams. – Patyliais dar tęsė: - Miško vogti nė kokio grieko: ponas ano nelaistė. Dievas visiems užaugino. By tik niekas negaudo ir neštropuoja – kirska, kiek tik bevalioji.

Zolio kalba labai mago Petru. Kol tik mišparai pasibaigė, Zolys be perstojo šnibždėjo girdamas gerą kashnį, o Petras dūmojo apie šimtus ir apie veltuo kertamą mišką. Po visam, einant per miestelį, mergos kaip tyčiomis painiojos jam po kojų; nekuriuos juokdamos kybino:
- Petrai, lekiam namon!

O Petras ėjo rimtai, nes neturėjo mados rodyti dantis su mergoms. Nesijutęs užklumpė pakarčemyj Zolį su Kupsčiu. Zolys vedės Kupstį ant alaus, kartu nepaliko nė Petro. Tas, nors atspiroms, bet turėjo dėdės klausyti. Vičvienaitę skleinyčią teišgėrė Petras, bet Zolys beveizint suderino anuos, ir Petras prižadėjo šį vakarą pats pribūti su Zoliu į jo namus.

Išėjęs į kiemą, pamatė balną ant lipinės, grįžo dar rakto; nepaspėjo klėties atrakinti, vėlek prisistatė Janikė.

- Gerai, kad tamsta pasisukai į klėtį, - tarė: - pasiimsiu, ko man reik. Gal tamsta greit nepareisi. Mama guli...

Ir vėlek švypsodama nevatnai pažiūrėjo jam į akis; o čia kartu sukos: sėmės paršeliams grūdų, kiaulėms miltų, večerei miltų. Teip šarpiai lakstė ir darbavos, net širdis Petru džiaugė.

- Kaip ana viską atmena! – dūmojo. – Kad tokia sugebanti slaugytų matušelę ligi smerčio, o mane per visą amžių...

Kaži koks saldumas užėjo jam ant širdies, ėmė ukvata apsikabinti Janikę ir sakyti jai:

- Slaugyk ir mylėk mane ligi smerčio... ir aš tave mylėsiu, mylėsiu...

Buvo jau besiekias... Staiga vėl pašoko mįslė:

- No, tokių pilnas kerčias privaryčio... Zolys išmano: „Su šimtais bent gi bus už ką ir užlaikyti...”

Užrakinęs duris, rūščiai tarė:

- Nevėluokis večerę, rytoj ne šventė. Jonas teenie gulti, arklius aš pats suveizėsiu. Te, įnešk raktą!

Janikė, imdama raktą, vėl kaži kaip šposingai pažiūrėjo į akis ir prasijuokė. Petras nususukęs nusispjovė ir, eidamas toliau, kraipydamas galvą, dūmojo:

- Turbūt ana žino ar numano, kur aš einu. Mergos gerą turi uoslę, ir dar tokia gudri... Bet ir graži! Be reikalo kitur baldaus: būtų gera, pašėlusiai sprauti. Mamaitė sako: „Pasižmonėti dėl visa ko...” Tos niekas nepagaus, parėjęs teberasiu.

Negalėjo niekaip kitur mįslės atkreipti, nes Janikės akys žydravo priešais, o tokio prasijuokimo jos niekaip neužmiršo. Vėlek nusispjovė.

- Kad teip nebeečio? – pamislįo. – Kupsčiui prižadėjau... Zolys vėlek rūgos už pamelavimą... Eisiu, pamatysma toliau, bene gvalta įbruks mergą?... Jei netiks, valia rankas pakratyti. Užteks tos pačios. Merga do merga, o šimtai vis ne pro šalį...

Krustelėjo, nes išgirdo balsą šaukiant: „Ko teip vėluojies?” Zolys puskely jau belūkurąs. Toliau ėjo kartu vis šnekėdami apie šimtus, palūkas, veltuo kertamą medegą; tokios kalbos užtrinė ir Janikės pavaikslą.

OCENIANIE ARKUSZA NA POZIOMIE PODSTAWOWYM

Część 1. – rozumienie czytanego tekstu

Klausimo numeris	Atsakymai	Maksimalus taškų skaičius
1.	Žmogaus gyvenimas be norų, svajonių yra tuščias. Svajodami žmonės pripildo džiaugsmo, sveikatos.	0 – 2
2.	Išsiaiškinti savo svarbiausius poreikius	0 – 1
3.	Todėl, kad apsuptas įvairių kasdieninio gyvenimo problemų, lengvai praranda ūpą, aptingsta ir bijo net leisti sau svajoti bei telkti pastangų siekiant tikslo. Apmaudžiai pasitesina vardydamas priežastis, dėl kurių atsisako svajonių, t.y., kad „neturi sąlygų“, „trūksta pinigų“ ir panašiai.	0 – 2
4.	Šeimyninė padėtis: dukrytė, vyras.	0 – 1
5.	Loreta pati pasistengė surasti išeitį, išdrįso realizuoti savo svajonę, atitrūko nuo šeimyninių pareigų (savo draugės paprašė pasirūpinti vaiku), nuėjusi į mokyklą susirado darbą mokyklos teatre, pradėjo dirbti ir rengtis stojamiesiems egzaminams. Tokiu būdu pasijuto laiminga.	0 – 2
6.	Palyginimas reiškia, kad svajonės dažnai traktuojamos kaip tam tikras kaprizas, jaunu žmonių užsispyrimas, kurį reikia pašalinti.	0 – 2
7.	b) Susipažino su žmonėmis, kurie davė naudingų patarimų.	0 – 1
8.	Kalbėdama apie „neįkainojamą vertybę“, autorė turi omeny svajonių didelę reikšmę, vertę, labai svarbų jų vaidmenį žmogaus gyvenime. Nieko nekainuoja – nes tam, kad žmonės svajotų pinigų nereikia.	0 – 2
9.	Skaudi auka būna, kai esame priversti aukotis, saldi – kai patys ryžtamės aukotis dėl svajonių.	0 – 2
10.	Atimdami norą svajoti, priekaištaudami, kad vaikai “svajoja apie dangiškuosius migdolus”.	0 – 1
11.	d) Pažvelgti į savo gyvenimą iš laiko perspektyvos, pastebėti tai, ką tarsi prarado ir bandyti tą ištaisyti.	0 – 1
12.	Abiejų merginų teigiamus gyvenimo pokyčius sieja ryžtingas savo svajonių įgyvendinimo siekis.	0 – 2
13.	Autoriaus parodo, kad nepaisant gyvenimo sunkumų ir tam tikrų stereotipų, verta atsižvelgti į svajones ir bandyti jas realizuoti. Jos pripildo žmogų džiaugsmo ir net sveikatos. Gyvenimas be svajonių, norų yra pilkas, nykus.	0 – 2
KARTU		21

Część 2. – pisanie własnego tekstu

1 tema: Aptark poeto ir tėvynės ryšį ir jo raiškos būdą B.Brazdžionio eilėraštyje *Aš čia - gyvair* kitų lietuvių poetų eilėraščiuose.

1. Temos argumentavimas	Nr.	Kriterijai	Balai Maks.22
	1	Aptarta eilėraščio kompozicija (poeto ir žemės dialogas)	0-1
	2	Lyrinio subjekto situacija ➤ išėities ieškojimas ➤ bandymas prakalbinti sutemose paskendusią tėvynę ➤ raginimas atsiliepti	0-1
	3	Pastebėtos kalbinės priemonės, lemiančios eilėraščio savitumą, iškilmingumą ➤ iškilmingi kreipiniai ➤ patetiški atsakymai	0-1-2
	4	Įvaizdžių, pasakymų aptarimas ➤ pvz.: Dubysa, skausmo ašaros, žiburiai, gruodas, tamsos palyginimas su kapu	0-1-2
	5	Įvairių gamtos reiškinių antropomorfizacija ➤ dangus, žemė, Dubysa tampa eilėraščio veikėjais, susmeninami	0-1-2
	6	Lyrinio subjekto emocijų išraiška ➤ susijaudinimas, ➤ neviltis – rankų iškėlimas ➤ skausmas, širdgėla	0-2
	7	Situacijos, nuotaikos pasikeitimas ➤ parklupus sulaukiama atsako, po kojomis prabyla žemė ➤ vietoj bežvaigždžio dangaus tarsi viltis mirga žiburiai	0-1-2
	8	Padarytos išvados ir apibendrinimai	0-4
	9	Istorinių ir kūrybos kontekstų panaudojimas	0-6

2. Kalba ir kompozicija	Kriterijai	Balai Maks.27
a) Sintaksė ir fleksija		Maks.9
	Sintaksė ir fleksija taisyklinga ir įdomi	9
	Sintaksė ir fleksija taisyklinga	7
	Sintaksė ir fleksija iš esmės taisyklinga	5
	Yra klaidų, bet sintaksė ir fleksija nepažeidžia kalbos komunikatyvumo	3
b) Žodynas, frazeologija, stilius		Maks.10
	Turtingas ir įvairus žodynas, taisyklinga frazeologija, lengvas, gyvas stilius	10
	Geras žodynas, taisyklinga frazeologija, komunikatyvus stilius	7
	Taisyklingas žodynas ir komunikatyvus stilius	4
c) Rašyba ir skyryba		Maks.4
	Taisyklinga rašyba ir skyryba	4
	Pavienės rašybos ir skyrybos klaidos	3
	Yra daugiau rašybos ir skyrybos klaidų	1
d) Kompozicija		Maks.4
	Funkcionaliai, rišli, logiška kompozicija	4
	Trinarė, rišli kompozicija – grafiškai matomos dalys	3
	Rišlus tekstas	1

2 tema: Aptark vertybių pasirinkimo problemą remdamasis Žemaitės apsakymo *Petras Kūrmelis* ištrauka ir visu kūrinio.

1. Temos argumentavimas	Nr.	Kriterijai	Balai Maks. 22
	1.	Pristatyta kūrinio problematika	0-2
	2.	Petro charakterizavimas: ➤ išvaizda, būdo bruožai, mąstysena, ➤ Petro požiūris į meilę, santuoką, darbštumą ir turtus, ➤ Petro Kūrmelio situacijos socialinė padėtis, ➤ Vidinė Petro Kūrmelio nedermė – doras, darbštus, tačiau viską matuojantis turtu, pinigais	0-4
	3.	Ištraukos moralinių vertybių analizė: ➤ gobšumas, godumas smukdo žmogų, ➤ Petro dvejonės tarp materialinių vertybių ir jausmų.	0-4
	4.	Aptarta prieštaravimų priežastis – dvilypė reakcija: ➤ Janikė graži, darbšti, bet neturtinga, Marcė – turtinga, bet negraži ir tinginė, ➤ Petras negali ilgiau pabūti prie vienos minties, vieno nusistatymo, išmušamas į priešingą pusę.	0-4
	5.	Nurodyta rašytojos pozicija: ➤ priešingų aspektų konfrontavimu autorė smerkia kapitalistinį kaimo blogį (turto vaikymąsi), ➤ autorė kelia šviesiuosius kaimo bruožus (darbštumą).	0-2
	6.	Išvados ir apibendrinimai	0-4
	7.	Kontekstų panaudojimas	0 0-2
2. Kalba ir kompozicija		Kriterijai	Balai Maks. 27
a) Sintaksė ir fleksija			Maks. sk. 9
		Sintaksė ir fleksija taisyklinga ir įdomi	9
		Sintaksė ir fleksija taisyklinga	7
		Sintaksė ir fleksija iš esmės taisyklinga	5
		Yra klaidų, bet sintaksė ir fleksija nepažeidžia kalbos komunikatyvumo	3
b) Žodynas, frazeologija, stilius			Maks. sk. 10
		Turtingas ir įvairus žodynas, taisyklinga frazeologija, lengvas, gyvas stilius	10
		Geras žodynas, taisyklinga frazeologija, komunikatyvus stilius	7
		Taisyklingas žodynas ir komunikatyvus stilius	4

c) Rašyba ir skyryba		Maks. sk.4
	Taisyklinga rašyba ir skyryba	4
	Pavienės rašybos ir skyrybos klaidos	3
	Yra daugiau rašybos ir skyrybos klaidų	1
d) Kompozicija		Maks. sk.4
	Funkcionaliai, rišli, logiška kompozicija	4
	Trinarė, rišli kompozicija – grafiškai matomos dalys	3
	Rišlus tekstas	1

Miejsce
na naklejkę
z kodem szkoły

dysleksja

EGZAMIN MATURALNY Z JĘZYKA LITEWSKIEGO

POZIOM ROZSZERZONY

Czas pracy 180 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 12 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
5. Możesz korzystać ze słowników językowych.
6. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
7. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj ■ pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem ⊙ i zaznacz właściwe.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie
60 punktów

Wypełnia zdający przed
rozpoczęciem pracy

PESEL ZDAJĄCEGO

KOD
ZDAJĄCEGO

Część 1. – rozumienie czytanego tekstu

Teksto supratimo užduotis

Atidžiai perskaitykite tekstą ir savo žodžiais atsakykite į klausimus. Konkrečiais atvejais pateikite tiek atsakymų (pavyzdžių), kiek nurodyta. Cituokite tik tada, kai to prašoma. Visi klausimai yra susiję su tekstu.

Literatūra: skaitymo malonumas ir turinys

1. Šiandien, kai rašoma daug, o skaitoma paviršutiniškai arba visai neskaitoma, kiekvienas autorius svarsto problemos aktualumą specialistams ir visuomenei. Rašyti šį straipsnį skatina literatūros gausa ir skaitytojų negebėjimas atsirinkti, ką skaityti, intereso stoka, neharmoningos mokyklų programos ir galiausiai vis didesnis raštingų žmonių, ypač jaunimo, abejingumas literatūrai, o labiausiai poezijai. Tai ne vien mūsų krašto, o globali problema.
2. Netvirta klasikinės bei klasikines tradicijas puoselėjančios literatūros padėtis, bodėjimasis skaitymu apskritai dabartiniame visuotinio raštingumo kontekste verčia prisiminti ir kalbėti tarsi apie savaimę suprantamus dalykus - literatūros paskirtį, skaitymo malonumą, literatūros kūrinių atranką, mokymo būdus.
3. Visiems žinoma, kad pagrindinė literatūros funkcija - estetinė. Literatūra kaip meno rūšis yra grožio šaltinis, ji gali ir turi džiuginti skaitytoją, teikti jam estetinį pasitenkinimą ir malonumą. Pagrindinių grožio kūrinio komponentų, kompozicijos principų ir kalbos prasmių sukurta meninė realybė veikia skaitytoją, įtraukia jį į išgalvotą pasaulį ir suteikia gilių dvasinių išgyvenimų. Tokia patirtis atnaujina žmogaus pojūčius, taurina asmenybę, leidžia išgyventi skaitymo malonumą.
4. Malonumas turėtų būti ir pats skaitymo procesas. Skaitytojas turi bent iš dalies pasinerti į grožinio kūrinio aplinką, kuriai tiesioginių atitikmenų realiame pasaulyje nėra. Literatūros poveikis žmogui priklauso ir nuo aplinkos, kurioje skaitoma, nuo skaitančiojo nuotaikos, skaitymo tikslo, ir, žinoma, nuo gebėjimo atsiriboti nuo rutinų.
5. Skaitymo sąlygų nereikėtų absoliutinti, t. y. laisvas laikas, fizinis patogumas, nuotaika ir noras patirti malonių išgyvenimų sekant fabulos, charakterių ir konfliktų plėtotę, neturi trukdyti racionaliai suvokti skaitomą tekstą. Tik suvokdamas kūrinį emocionaliai ir intelektualiai skaitytojas gali objektyviai įvertinti savo reakcijas ir kūrinio privalumus. Visiškas atsipalaidavimas ir nevaržomos jausminės reakcijos kliudo blaiviai vertinti ir kūrinį, ir save.
6. Šiandien ypač aktualu kalbėti apie skaitymo sąlygas, nuotaiką ir rezultatą, nes skaitymo malonumą ir gebėjimą racionaliai vertinti bei aptarti perskaitytą kūrinį yra praradę beveik visi.
7. Kas trukdo pasiekti skaitymo malonumą? Viena kliūčių galima laikyti problemiška literatūros kūrinių atranką, nes didžiulė naujų kūrinių gausa iškreipė ir užgožė estetinę literatūros funkciją, niveliavo žanrinę ir kokybinę literatūros įvairovę.
8. Šiais laikais, kai dauguma yra labai užsiėmę, pasirinkti nelengva net iš gausaus klasikinės literatūros paveldo. Klasikos neįmanoma skaityti nesusikaupus, nesutelkus dėmesio, todėl daugelis mieliau renkasi lengvus skaitinius - taip atsiranda bestseleriai. Anglai ir amerikiečiai jų turi ypač daug. Populiarūs tokių knygų autoriai yra Margareta Mičel, Ana R. Sidons, Katerina Kukson ir netgi dar lengvesnio pobūdžio knygų autoriai - Haroldas Robinsas, Pet But ir daugelis kitų. Lietuvoje tokio pobūdžio kūrinių kol kas nėra parašyta, nors nuolat ieškoma recepto, kaip sukurti bestselerį.
9. Bestseleriai nėra didelė blogybė. Tai pasiskaitymų grupės knygos, kurios nors ir neturi didesnės meninės vertės, neugdo meninio skonio, bet traukia skaitytoją fabula, intriguoja, turtina žodyną. Iš dalies pasiskaitymų lektūrai priklausytų ir mokinių mėgstama nuotykių, romantinė literatūra, mokslinė fantastika. Iš lietuvių autorių čia priskirtinos Skomanto

nuotykių knygos jaunimui, kita panaši literatūra. Kai tokia literatūra skaitoma tinkamo amžiaus skaitytojų, ji jaudina ir tikrai teikia malonumą.

10. Mąstant apie jaunimo išprusimą, literatūrinio ugdymo problemas, svarbu labai kvalifikuotai sudaryti skaitomos literatūros programą, sąrašą, apgalvoti, kiek vietos skirti klasikai, kiek moderniajai literatūrai, kiek neblogai pasiskaitymų grupės populiariajai. Klausimas, ką skaityti: klasiką, kuri visada buvo analizuojama mokykloje ir be kurios išsilavinimas būtų nevisavertis, ar gerą, bet laiko dar nepatikrintą naująją literatūrą, moderniąją klasiką, - ypač aktualus. Modernioji klasika reikėtų laikyti skaitytojų ir specialistų ypač vertinamus pastarojo laiko kūrinius, kurių autoriai dar gyvi arba neseniai mirę.

11. Ne viskas, kas išspausdinta, tinka mokyklai. Jei ir pasisektų sudaryti tobulą rekomenduotinos literatūros sąrašą, dar reikia atsižvelgti į skaitančiojo amžių. Ignoruojant amžiaus faktorių, galima sulaukti visai nepageidaujamo rezultato - atgrasyti nuo skaitymo. Tai ypač svarbu kalbant apie klasikos kūrinių vietą mokyklos programose.

12. Svarbi problema - nacionalinės literatūros paveldas. Iki XX a. vidurio nebuvo sunku atrinkti, kuriuos nacionalinės literatūros kūrinius laikyti klasika, kuriuos - ne. Nuo XX a. vidurio literatūrą atrinkti ir sutalpinti mokyklai privalomų kūrinių sąrašė tapo sunku dėl literatūros gausos. Kalbant apie moderniąją nacionalinę klasiką kyla ir vertės problema. Modernioji klasika dažniausiai nesigilina į amžinąsias žmogaus būties problemas. Šiuolaikinė klasika susitelkusi į individo problemas pasaulio sumaištyje. Ji retai išauga iki žmogaus kaip asmenybės konfliktų ir išgyvenimų. Tačiau modernioji klasika išplečia pasaulio vaizdą ir dėmesį sutelkia į žmogaus pažeidžiamumą sudaiktėjusioje socialinėje aplinkoje. Todėl ir šiuolaikiniai autoriai, kurie, jausdami žmogaus galių ribas, sugeba atskleisti individo interesus, patirtis ir kolizijas, išsiskiria iš masinės literatūros produkcijos. Klasika tampa dažniausiai tie pavieniai nacionalinių literatūrų kūriniai, kuriuose gebama pasiekti nacionalinio savitumo ir universalumo dermės, gilintis į visuotinai svarbius bendražmogiškus dalykus. Kaip mokyklų programose rasti vietos naujai klasikai greta senosios? Kaip atkreipti mokinių ir studentų dėmesį į gerą populiarią literatūrą ir išmokyti ją įvertinti?

13. Laikas yra tik vienas literatūros prabą tikrinantis kriterijus. Svarbu, kad mokiniams rekomenduojama literatūra nebūtų varžoma privalomų interpretacijų. Jos bruka išankstinę vienintelę nuomonę ir koreguoja supratimą apie kūrinių vertę - atima iš jaunuolių meninio skonio, intelekto ir įžvalgų lavėjimo galimybes, gadina mokinius.

14. Amžiaus kriterijus svarbu ir parenkant kūrinius pagal tematiką. Pavyzdžiui, mirtis yra neatsiejama lyrinės poezijos tema, tačiau kūrinių ciklas apie mirtį vargu ar priimtinas jaunesniojo amžiaus mokiniams skirtame skaitytinų kūrinių sąrašė.

15. Tam tikru aspektu įdomi yra amerikiečių patirtis. Į šį reikalą buvo įsigilinę Kalifornijos universiteto Los Andžele literatūros profesorius Džonas Pouvis. Jis žinojo, kad neverta pradėti literatūros studijų su jaunais studentais nuo amerikiečių racionalizmo ir romantizmo, o verčiau rinktis artimesnį laikotarpį. Bet ir gyvenamo laiko artimumas neišsprendžia visų jaunimo problemų. Žinodamas, kokia marga amerikiečių visuomenė tautiniu požiūriu ir kaip kitataučiams sunku įveikti anglų kalbos barjerą bei perimti anglosaksų kultūros pamatus Amerikoje, šis profesorius išleido mažosios prozos rinktinę. Ją papildęs įvadais, leksikos komentarais ir klausimais, skirtais konkrečioms apsakymams, bei kalbos lavinimo užduotimis, jis vienoje knygoje aprėpė kalbos bei kultūros aspektus ir pateikė prasmingą Amerikos literatūros įvadą su anglų kalbos praktika ne anglosaksų kilmės studentams Amerikos universitetuose. Ši patirtis liudija, kad neužmirštant, jog visavertis skaitymas randasi tik iš supratimo ir taip patiriamo malonumo, jauniems skaitytojams reikia padėti orientotis ne tik klasikinėje visuotinėje ir nacionalinėje literatūroje, bet ir modernioje nacionalinėje klasikoje.

16. Tai praktika didelės šalies, kurioje atskiri universitetai taip artina skaitytoją prie knygos. Gal ir Lietuvoje vertėtų panašius jaunimo pratinimo skaityti ir pažinti literatūrą metodus? Tokia veikla gali būti ir kitaip organizuota, tik svarbu, kad mokiniai ir studentai suvoktų

skaitymo prasmę, kad išmoktų patirti skaitymo malonumą. Kaip žinoma, geriausia bibliografija yra anotuota bibliografija, bet anoutuoti mokyklinius skaitinių sąrašus būtų per didelė prabanga. Ne mažiau naudingi ir daug išpūdingesni gali būti trumpi žodiniai mokytojo komentarai apie vieną ar kitą rekomenduojamą knygą. Kai kurie mokytojai pasitelkia net mokinių išpūdžius, kad juos perduotų kitai kartai drauge su knygų sąrašu. Šiuo atveju verta paminėti Vilniaus bibliotekų praktiką, kai skaitytojai prašomi atsiliepti apie knygas anketomis, taip padedant kitiems skaitytojams geriau orientotis kūrinių pasiūloje. Tai Martyno Mažvydo bibliotekos Vaikų skyriaus darbuotojų darbo vaisiai. Surinkta tokia informacija ši biblioteka dalijasi su mokytojais vaikų literatūros žinovų rengiamuose seminaruose. Adomo Mickevičiaus biblioteka organizuoja akcijas, kuriose skaitytojai aptaria įdomiausias knygas ir dalijasi išpūdžiais su bendraamžiais. Tai labai svarbus darbas, nes tokios paskatos žadina mokinių potraukį knygai, stiprina skaitymo malonumą, trumpina pasirinkimo laiką ir gerina ugdymo rezultatus. Apie tai, kad literatūra ne tik edukacinis šaltinis, bet ir žmogaus tapatybės kūrimo priemonė, yra minėję ir lietuvių poetai. Visa tai skatina literatūros skaitymo mokytį ne formaliai, o galimais būdais pristatyti rekomenduojamus straipsnius ir stiprinti pagrindinę literatūros funkciją.

Gimtasīs Žodis 2006/7, 2-6 psl.

UŽDUOTYS

1 užduotys (1 t.)

Kaip manai, kam adresuojamas šis tekstas?

.....

.....

2 užduotys (3 t.)

Nurodyk teksto autorės intencijas, teksto tikslą.

.....

.....

.....

3 užduotys (1 t.)

Aptark esminę literatūros paskirtį.(3 pastraipa)

.....

.....

4 užduotys (1 t.)

Paaiškink, kaip supratai pasakymą, jog malonumas turėtų būti pats skaitymo procesas. (4 pastraipa)

.....

.....

.....

5 užduotys (1 t.)

Kodėl bestseleriai dabar populiariesni nei klasika? (8 pastraipa)

.....

.....

.....

6 užduotys (2 t.)

Kurie teksto žodžiai taikliausiai apibūdina bestselerį? (9 pastraipa)

.....

.....

.....

7 užduotys (2 t.)

Ką savo knygose vaizduoja moderniosios klasikos autoriai? (12 pastraipa)

.....

.....

.....

8 užduotys (2 t.)

Kas, straipsnio autorės nuomone, gadina mokinius? Kodėl? (13 pastraipa)

.....

.....

.....

9 užduotys (1 t.)

Kokia 15 – osios pastraipos pagrindinė mintis?

- a) Įdomi yra amerikiečių patirtis.
- b) Marga amerikiečių visuomenė.
- c) Visavertis skaitymas randasi tik iš supratimo.
- d) Profesorius išleido mažosios prozos rinktinę.

10 užduotys (1 t.)

Kaip išvadose siūloma spręsti teksto įžangoje iškeltą problemą? Pateik citatą.

.....

Część II – pisanie własnego tekstu

Arkusz zawiera dwa tematy sprawdzające umiejętność pisania własnego tekstu związanego z tekstem literackim dołączonym do tematu. Wybierz jeden z tematów i napisz wypracowanie. Wybrany temat podkreśl.

1 tema: Aptark žmogaus vidinį dualizmą A. Vienuolio apsakyme *Kūčių naktį*. Prisimink ir palygink kitų A. Vienuolio kūrybinių personažų vidinį dvilypumą.

Vienuolis

Kūčių naktį

Ištraukos

Vaikinas išvyniojo iš skepetos ranką, ir Gudelis dar iš tolo pamatė, kad ji visa ligi alkūnės raudona ir ištūnusi

- Kurgi tu dieną buvai? Ko lig šiol nesikreipei pas gydytoją?

Vaikinas patylėjo, ilgai pažiūrėjo į ranką, pažvelgė Gudeliui į akis ir pasiteisino:

- Dieną reikėjo darbą baigti – šeimininkas neišleido, o dabar ligoninės uždarytos... daktaras nebepriims...

- Ligoninės uždarytos, daktaras nebepriims, - pamėgdžiojo atėjusįjį Gudelis, - o į vaistinę beldies nors ir vidurnaktį! Kad ir vaistinė naktimis uždaryta, to nežinai! Nėra ko po vaistinės naktimis trankytis – tau reikia greičiau kreiptis pas gydytoją.

- Man tik milčiukų kokių nuo galvos ir dėl prakaito... Rytoj šventė – kalėdos...

- Kokių tau milčiukų, - nedavė pabaigti sutrukdytas lotynų virtuvės kulinaras, - tau ne milčiukų reikia, bet operacijos: tau ranką reikia iki peties nupjauti; matai, kad jau prasidėjo gangrena. Greičiau eik pas daktarą, nes tuoj bus jau vėlu.

Vaikinas nustebo, ištempė akis ir, suėmęs sveikąją ranką sopamąją, balsu pravirko.

- Greičiau bėk pas daktarą, ko dar stovinėj! – rūščiai sušneko Gudelis.

Nelaimingasis norėjo dar ką pasakyti, bet pamatęs, kad prie jo artinasi piktas pasišiaušęs darbininkas, vyniodamas skarmalais ranką, išėjo.

Užrakinęs duris, Jonas vėl nuėjo už indaujų ir, kaip nieko nebūta, nuvirto ant savo čiužinio.

Gatvėje Gudelis išgirdo: lyg šuo sustaugė, lyg vėjas sušvilpė. Įsiklausė. Bet tuo metu dingtelėjo jam į širdį mintis, kad žmogus leistas grožiui ir pareigai, ir tas neišaiškinamas prigimties instinktas pervėrė jam širdį: jis suprato negerai padaręs: suprato ne teisę apėjęs, o šventvagiškai sulaužęs didžiausią žmogaus pareigą: be to, dar jis pamatė, kad vaikiniui iš tikrųjų gresia pavojus, kad vienintelis vaistas besulaikyti gangrenai – tai kuo veikiausiai aptepti ranką jodu, pridėti kompresą ir tuoj nugabenti nelaimingąjį į ligoninę...

- Jonai!.. Jonai!.. – sušuko jis, išbėgęs iš kabineto, - bėk tu greičiau, pavyk šitą vaikina ir sugražink jį atgal. (...)

Dabar ponas Gudelis turi savo vaistinę, turi gražią žmoną, vaikų, gražų butą, bet ir krislo neturi tos laimės, kurios kitados pavydėjo savo principalui Kalpokui.

Kasmet, kada jo vaikai žaidžia apie eglutę, o graži viskuo patenkinta žmona dalina jiems brangias dovanas, Gudelis atsimena tą nelemtą kūčių naktį. Nors jis ir dalyvauja savo šeimos iškilmėse, tačiau nesidžiaugia ir jaučiasi it svetimas ar ne savo vietoje. Gavęs progos, jis dingsta savo kabinete ir žiūri pro langą į žibančią danguję kalėdų žvaigždę. Ir maga jam pasikviesti savo šeimynėlę į šitą jo skonių papuoštą kabineta, parodyt jai danguję kalėdų žvaigždę ir gimta kalba papasakot jai ką nors iš savo jaunų dienų, papasakoti ir tą atsitikimą kūčių naktį su vaikiniu. Bet žino, kad nesupras jo nei vaikai, nei žmona, nei įpėdinis – motina pasekęs jo vyresnysis sūnus...

Naktį jis blogai miega; tai sapnuoja tą vaikina, tai seniai jau mirusį Joną, dūzgiantį pirštų krumpliais į miegamojo duris, tai skambinant telefonu... Atsikėlęs jis vaikščioja po kambarius, sėdinėja kabinete, o žmona ramina, kad po daugelio prėskų valgių negalės užmigti.

2 tema:

Nagrinėdamas Salomėjos Nėries eilėraščius *Skrenda neganda juoda ir Šaulys* aptark „juodosios negandos“ motyvo prasmę.

Salomėja Nėris

Iš M. K. Čiurlionio paveikslų

Skrenda neganda juoda

Skrenda neganda juoda...

Žemės džiaugsmo valanda:
Ties bedugnėm plaštakėlės –
Vienadienės lauko gėlės.

Pienė pievos vidury –
Pasipūtusi – puri.
Lyg ta pienė pasipūtęs
Žaidžia pievoje vaikutis:

– Mano pienė ta papurus, –
Lankstos man žiedų kepurės.
Ir drugiai ties bedugne
Plasta, sveikina mane.

Mano saulė – visada!
Skrenda neganda juoda.

Šliaužia didelis šešelis.–
Merkias saulė, vysta gėlės.
Sparnų viesulas šiurpus
Pienę baltąją nupūs.

O vaikutis žaidžia vis.–
Neapsakomai žavi
Žemės džiaugsmo valanda.

Skrenda neganda juoda.

Šaulys

Rieda saulė –

Ugnies kamuolys. –
Per pasaulį
Žygiuoja šaulys.
Šalta žemėje, liūdna tenai:
Dengia saulę juodi slibinai.
Juodo paukščio sparnai dideli, –
Per šešėlius pražvelgt negali.

Saule deganti
Šaulį prašau:
– Juodą negandos
Paukštį nušauk!

Įtempta raumenų geležis, –
Kad laisva būtų žemė graži.
Kad sušiltų, atgytų gamta, –
Raumenų geležis įtempta.

Saulė kaitins vėl jūras, žemes,–
Saulės kraitį
Sukrausim ir mes.

OCENIANIE ARKUSZA NA POZIOMIE ROZSZERZONYM

Część 1. rozumienie czytanego tekstu.

Klausimo numeris	Atsakymai	Maksimalus taškų skaičius
1.	Mokytojams, dėstytojams, plačiai visuomenei.	0 – 1
2.	Atkreipti dėmesį į tekstų mokiniams parinkimą. Skatinti skaityti literatūrą. Pajusti estetinę literatūros funkciją.	0 – 3
3.	Teikia estetinį pasitenkinimą; suteikia dvasinių išgyvenimų; atlieka estetinę funkciją.	0 – 1
4.	Skaitytojas gali persikelti iš realybės į kūrinio pasaulį.	0 – 1
5.	Šiuolaikiniai amžinai skubantys žmonės renkasi lengvesnius kūrinius.	0 – 1
6.	Tai pasiskaitymų literatūra; neturi didesnės meninės vertės; traukia skaitytoją, intriguoja.	0 – 2
7.	Individo pasaulį. Žmogaus pažeidžiamumą sudaiktėjusioje aplinkoje.	0 – 2
8.	Išankstinės kūrinio interpretacijos, kurios atima iš mokinio galimybę lavinti meninį skonį, intelektą, išvalgą.	0 – 2
9.	c) Visavertis skaitymas randasi tik iš supratimo.	0 – 1
10.	„(...) literatūros skaitymo mokyti ne formaliai, o galimais būdais pristatyti rekomenduojamus straipsnius ir stiprinti pagrindinę literatūros funkciją.“	0 – 1
KARTU		15

Część 2. – pisanie własnego tekstu

1 tema: Aptark žmogaus vidinį dualizmą A. Vienuolio apsakyme *Kūčių naktį*. Prisimink ir palygink kitų A. Vienuolio kūrinių personažų vidinį dvilypumą.

Nr.	1. Temos argumentavimas	Balai Maks.25
1	Aptarta apsakymų problematika ➤ etiniai-moraliniai aspektai būdingi Vienuolio kūrybai ➤ vidinis konfliktas ➤ skirtingų, priešingų žmogaus ypatybių vaizdavimas	0-1-2
2	Gudelio nuotaikų bangavimas. Nuotaikos lemia vėlesnį poelgį ➤ čia ji minorinė, čia, kaitinama svajonių, ima kilti ➤ tai liūdnai apmąsto savo padėtį, pavydi principalui, tai džiaugsmingai tikisi prasimušti iš varganos būklės.	0-1-2

3	Gudelio nusikaltimas pareigos supratimui, etinei normai ➤ šiurkštus elgesys su berniuku	0-1-2
4	Staigus veikėjo reakcijos, nuotaikos posūkis. ➤ Čia tarsi baigiasi viena kūrinio dalis, prasideda kita, kur pasirodo naujų, nelauktų Gudelio bruožų	0-1
5	Sapno motyvas. ➤ Sapnas atskleidžia visai kitokį Gudelį, kupiną užuojautos, gailestingą	0-2
6	Du Gudelio charakterio aspektai ➤ šiurkštus ir atidus, pareigingas	0-1-2
7	Gudelio svajonės – nematomas vidinio pasaulio dalykas ➤ Svajonėse herojus kitaip žiūri į gyvenimą	0-1
8	Kaltės jausmas, graužatis persekioja Gudelį visą gyvenimą	0-1
9	Atskleista A.Vienuolio žmogaus koncepcija, būdinga daugeliui jo kūrinių ➤ žmogus gali būti čia vienoks ir čia pat kitoks	0-2
10	Atsižvelgta į kitus panašius A. Vienuolio apsakymus	0-2
11	Pastebėtas nuotaikų, prieštarigų minčių pulsavimas įvairiuose A.Vienuolio apsakymuose, pvz. "Paskenduolė", "Grįžo"	0-1-2-3-4
12	Padarytos išvados ir apibendrinimai	0-1-2-3-4
2. Kalba ir kompozicija		Balai Maks.20
a) Sintaksė ir fleksija		Maks.6
	Sintaksė ir fleksija taisyklinga ir įdomi	6
	Sintaksė ir fleksija iš esmės taisyklinga	4
	Yra klaidų, bet sintaksė ir fleksija nepažeidžia kalbos komunikatyvumo	2
b) Žodynas, frazeologija, stilius		Maks.8
	Turtingas ir įvairus žodynas, taisyklinga frazeologija, lengvas, gyvas stilius	8
	Geras žodynas, taisyklinga frazeologija, komunikatyvus stilius	5
	Iš esmės taisyklingas žodynas ir komunikatyvus stilius	3
c) Rašyba ir skyryba		Maks.4
	Iš esmės taisyklinga rašyba ir skyryba	4
	Pavienės rašybos ir skyrybos klaidos	2
	Yra rašybos ir skyrybos klaidų	1
d) Kompozicija		Maks.2
	Funkcionalė, rišli, logiška kompozicija	2
	Trinarė rišli kompozicija – grafiškai matomos dalys	1

2 tema: Nagrinėdamas Salomėjos Nėries eilėraščius *Skrenda neganda juoda ir Šaulys* aptark „juodosios negandos“ motyvo prasmę.

Nr.	1. Temos argumentavimas	Balai Maks.25
1	Nurodytas lyrikos tipas	0-1
2	Aptartas eilėraščių pasaulio modelis ➤ vertikalus pasaulio modelis: aukštai – saulė, šviesa, gėris; žemai – vaikas, žemė, šalta, nejauku; tarp jų – debesis juodi, slibiniai, grėsmė, šešėliai)	0-2
3	Veikėjų apibūdinimas: ➤ ramiai žaidžiantis vaikutis, nenujaučiantis grėsmės, ➤ visąžinis subjektas, tarsi pranašas, nujaučia grėsmę, bet nėra kontakto su vaiku, ➤ šaulys, vilties, pergalės simbolis	0-4
4.	Subjekto situacijos apibūdinimas: ➤ atskleista subjekto buvimo vieta – žemė, žiūri į dangų, negali pažvelgti pro šešėlius, ➤ įvertintas subjekto kreipimasis į šaulį (pagalbos prašymas)	0-2
5.	Atskleisti eilėraščio motyvai ir simboliai: ➤ aptartas juodosios negandos motyvas, ➤ laikinumo simbolis – vienadienės lauko gėlės (pienės), ➤ šaulys – vilties simbolis	0-2
6	Pastebėti greta einančių žodžių priešingi semantiniai poliai: ➤ drugiai ir bedugnė, ➤ saulė ir neganda.	0-2
7.	Suvoktos semantinės poros: ➤ pūkas ir kūdikis, ➤ šešėlis ir baimė, ➤ saulė ir tikėjimas	0-2
8	Aptarta eilėraščio meninė kompozicija: ➤ aptarta eilėraščio forma, ➤ situacijos pasikeitimas – nuolatinė įtampa, priešpriešos čia ir dabar – pienė, vaikas, drugiai, saulė; ten ir ateity – šliaužia šešėliai, artėja grėsmė, merkiasi; visiška neviltis, viesulas šiurpus.	0-2
9	Aptarta kūrinių problematika: ➤ žemiškojo gyvenimo trapumas, nepastovumas, baimės, įtampos jausmas	0-2
10	Išvados ir apibendrinimai	0-2-3
11	Pateikta savo argumentuota nuomonė	0-1-2-3
	2. Kalba ir kompozicija	Balai Maks.20
a) Sintaksė ir fleksija		Maks.6
	Sintaksė ir fleksija taisyklinga ir įdomi	6
	Sintaksė ir fleksija iš esmės taisyklinga	4
	Yra klaidų, bet sintaksė ir fleksija nepažeidžia kalbos komunikatyvumo	2

b) Žodynas, frazeologija, stilius		Maks.8
	Turtingas ir įvairus žodynas, taisyklinga frazeologija, lengvas, gyvas stilius	8
	Geras žodynas, taisyklinga frazeologija, komunikatyvus stilius	5
	Iš esmės taisyklingas žodynas ir komunikatyvus stilius	3
c) Rašyba ir skyryba		Maks.4
	Iš esmės taisyklinga rašyba ir skyryba	4
	Pavienės rašybos ir skyrybos klaidos	2
	Yra rašybos ir skyrybos klaidų	1
d) Kompozicija		Maks.2
	Funkcionaliai, rišli, logiška kompozicija	2
	Trinarė rišli kompozicija – grafiškai matomos dalys	1